Van JA21 naar NEE23: achter de politieke toerist Joost Eerdmans kunnen we een punt zetten

Posted on 30 augustus 2023 by Paul Verburgt

Het is uit met JA21, zegt Paul Verburgt. De partij heeft niets bereikt, haar profiel is diffuus gebleven, de groei in de peilingen is weg, de achterban en de partijtop liggen met elkaar overhoop en de ene na de andere prominent verlaat de club.

Het begon zo mooi in 2020. Een handvol Forumaanhangers besluit om de partij van de totaal ontspoorde Thierry Baudet te verlaten en een eigen conservatief-liberale club op te richten. JA21, het Juiste Antwoord, toevallig ook de initialen van de oprichters Joost Eerdmans en Annabel Nanninga.

Het duo roept veel, maar niet steeds positieve reacties op. Eerdmans heeft al meer partijen dan overhemden verwisselt, zo klinkt het. En Nanninga is een begaafd polemist, maar een politica had niemand nog in haar gezien.

Toch komt JA21 bij de verkiezingen van 2021 met drie zetels in de Tweede Kamer, voorwaar een prestatie van formaat (bedenk dat BBB toen niet meer dan één zetel

wist te verwerven).

JA21 leek in de lift te zitten

De fractie mag er ook zijn. Naast voormalig Kamerlid en oud-wethouder Eerdmans zien we de zeer ervaren oud-Europarlementariër Derk Jan Eppink en de jonge, charismatische arts Nicki Pouw-Verweij voor wie in de coronaperiode een glansrol is weggelegd.

Op 30 mei van dit jaar, bij de Eerste Kamerverkiezingen, weet de partij onder leiding van Annabel Nanninga drie zetels te verwerven. Een verdubbeling in zekere zin, want de senaat is qua zeteltal half zo groot als de Tweede.

De partij zit duidelijk in de lift en lijkt, mocht het tot verkiezingen komen, een 'mildrechtse coalitie' met VVD en BBB mogelijk te kunnen maken. Zeker als ook Pieter Omtzigt zich in de strijd zou mengen.

De individuele kracht van met name Eppink en Pouw-Verweij is groot, maar als fractie is het behelpen. Waar staat JA21 voor? Het wordt niet duidelijk, te meer omdat partijleider Eerdmans ongeprofileerd en erg wisselvallig (opportunistisch, zeggen critici) opereert. Waar aanvankelijk een zeker begrip voor deze ambiguïteit wordt betoond, draait de wind al snel. Het negatieve imago van politiek toerist Eerdmans begint het prestige van de partij aan te vreten.

Komt bij dat de partij in het Europese Parlement deel uitmaakt van een extreemrechtse fractie die wordt gedomineerd door de omstreden Poolse partij PiS. Daar hoort een fatsoenlijke conservatief-liberale partij niet thuis (iets wat overigens ook voor de SGP geldt), maar ondanks de nodige kritiek geeft JA21 geen krimp. Als een Bulgaarse lid van dit gezelschap publiekelijk de Hitlergroet brengt, wringt Eerdmans zich in alle bochten om de man en zijn Europese vrienden niet af te vallen.

Ondanks (of misschien juist vanwege) de electorale successen begint binnen de partij gaandeweg ongenoegen te smeulen. Er wordt geklaagd over het ondemocratische karakter van de club en over het ontbreken van een helder profiel. Op een gegeven moment komt het op een partijcongres zelfs tot een conflict met de partijtop. Doordat de echtgenote van Eerdmans bestuurslid en penningmeester is, trekt hij ook persoonlijk vuur.

Eerdmans steunde de kandidatuur van Nanninga

Het is de zoveelste keer in de politieke loopbaan van Eerdmans dat het hem heet onder de voeten wordt, maar ging hij er voorheen zelf vandoor, nu laat hij dat aan anderen over.

En dat gebeurt. Kortgeleden lieten Nicki Pouw-Verweij en Derk Jan Eppink weten zich bij de komende verkiezingen niet meer te zullen kandideren. Een klap van jewelste. Ze maken wel netjes hun termijn af.

Die terughoudendheid willen de Europarlementariërs Rob Roos en Rob Rooken niet opbrengen want die berichtten afgelopen zaterdag dat ze per direct vertrekken, samen met vier andere prominente leden. Aanleiding is, zeggen ze, een interview met Annabel Nanninga die aankondigde bij de komende verkiezingen een gooi naar een zetel in de Tweede Kamer te willen doen. Dat is inderdaad opmerkelijk omdat ze net in de senaat is verkozen. Door publicatie van het interview op de partijsite wordt duidelijk dat Eerdmans de kandidatuur van Nanninga steunt. Dat doet de deur dicht.

Vriendjespolitiek, oordelen Roos c.s. en die indruk valt ook moeilijk te vermijden. In een ongezouten brief beschrijven ze hoe JA21 naar hun oordeel politiek en moreel in gebreke is gebleven en dat ze na het interview geen seconde langer bij deze club willen horen.

Reken maar dat menig partijlid de opstappers zal volgen. Ze zullen zich niet laten weerhouden door de verklaring die het partijbestuur van JA21 na het vertrek van Roos en de zijnen uitgaf. De partij, zo luidt het, was indertijd bereid geweest politici die actief waren geweest bij Forum, aansluiting te geven bij JA21 onder de afspraak dat ze zich zouden voegen naar de koers van de partij, 'gebaseerd op de wetenschap'. Anders gezegd: JA21 wil geen wappies à la Baudet in huis.

Een alleszins redelijke stellingname, maar minder overtuigend wordt het als het bestuur zegt dat het vorig jaar al een aantal dissidente leden had verzocht op te stappen. Vorig jaar! Dat oogt niet erg krachtdadig en niemand zal toch zeggen dat de standpunten van mensen als Roos en Rooken aan duidelijkheid te wensen overlieten. Het klinkt dan ook wat potsierlijk als het bestuur verklaart: 'Deze politici hebben hier nu zelf gehoor aan gegeven'.

Kiezers moeten niets van ruzies hebben

In elk geval is de verklaring van het partijbestuur voor Nicki Pouw-Verweij weer reden om de publiciteit te zoeken. Ze waardeert Roos juist erg en vindt het idee van het bestuur dat de wetenschap een soort bundeling is van onweerlegbare feiten, oliedom.

Ondertussen gooit Annabel Nanninga olie op het vuur door het conflict te bagatelliseren als de onvermijdelijke 'rui' waarmee organisaties periodiek van doen hebben. En op tv herhaalt Joost Eerdmans dat zijn partij helemaal achter hem staat en dat het goed is dat deze heren nu eindelijk vertrekken, want allemaal rancune en teleurstelling vanwege gefnuikte politieke ambities. Wat natuurlijk door Roos c.s. ter plekke weer wordt ontkend.

Het wachten is op de volgende vertrekkers, gelijkhebberige reacties van de partijtop, ontkenningen, beschuldigingen en wat dies meer zij.

Goh, waar kennen we dit van? Door de parlementaire geschiedenis loopt een stoet van partijen en partijtjes die na aanvankelijke successen ruziënd en afsplitsend ten onder gingen. De Boerenpartij van boer Hendrik Koekoek, allerhande ouderenpartijen, de LPF natuurlijk en van recentere datum 50PLUS, de PVV en bovenal Forum voor Democratie, dat zoveel afscheidingen kende dat Baudet zich 'de incubator van nieuwe partijen' ging noemen: even origineel als krankzinnig.

JA21 is vastgelopen in zichzelf. Ambitieus, te snel gegroeid, niet bestand tegen de toevloed van politieke avonturiers, machtsconcentratie bij een kleine groep intimi, doof voor wensen van de leden, onverwerkt Forum-verleden, amateurisme, overmoed en uiteindelijk ruzies en leegloop.

Het is klaar met JA21. Eerdmans en Nanninga zullen nog wel een tijdje doorgaan; dat zit in de aard van de beestjes, maar het komt niet meer goed. De drie zetels die kort voor het vertrek van Roos en de zijnen werden gepeild, zullen in de komende weken verdampen. En in november wordt de partij weggevaagd. Kiezers houden niet van ruzie.

In twee jaar tijd van JA21 naar NEE23.

Paul Verburgt *schrijft regelmatig in Wynia's Week over politiek en samenleving.*

***Wynia's Week** wordt mogelijk gemaakt door de donateurs. **Doet u mee?** Hartelijk dank!*